

BRUGGE

MUSEA
BRUGGE

PERSDOSSIER

**PIETER POURBUS
EN DE VERGETEN MEESTERS**

Groeningemuseum Brugge, 13 oktober 2017 – 21 januari 2018

TENTOONSTELLING PIETER POURBUS EN DE VERGETEN MEESTERS

KORT

Ontmoet dit najaar de vergeten Brugse meesters uit de zestiende eeuw. Ontdek de Brugse kunstwereld tijdens een economische recessie en bewonder het indrukwekkende oeuvre van Pieter Pourbus en vergeten meesters zoals Marcus Gerards, Pieter I Claeissens en zijn zonen Gillis, Pieter II en Antonius.

Brugge wordt in de zestiende eeuw getroffen door een economische achteruitgang en loopt leeg. Jonge kunstenaars trekken weg richting Antwerpen, dat zichzelf tot nieuwe kunsthofstad van Vlaanderen kroont. Maar met het roemrijke artistieke verleden als inspiratiebron, ontstaat er in Brugge een geheel nieuwe stijl.

Pieter Pourbus is een van de artistieke uitzonderingen als hij in 1543 bij Lancelot Blondeel in Brugge begint. Onder het ervaren oog van de Brugse meester ontpopt Pourbus zich tot hét aanstormend talent en weet hij veel vooraanstaande opdrachten binnen te slepen. Van het *Laatste Oordeel* en de *Annunciatie* tot treffende portretten van Brugges voornaamste families.

Dé verrassing van de tentoonstelling is het oeuvre van de familie Claeissens. Recent onderzoek identificeerde en reconstrueerde hun eeuwenlang onbekende oeuvre. Voor het eerst maak je kennis met de uitgebreide collectie van Pieter I Claeissens en zijn zonen Gillis, Pieter II en Antonius.

MEER INFO

Door Anne van Oosterwijk

Bron: Museumbulletin 3/2017

In 1998 vond in het Sint Janshospitaal de tentoonstelling 'Brugge en de Renaissance, Van Memling tot Pourbus' plaats. De expositie startte in de laatste decennia van de roemrijke vijftiende eeuw met Hans Memling en Gerard David en eindigde bij de 'laatste Vlaamse primitief' Pieter Pourbus. Kunstenaars die actief waren in de tweede helft van de zestiende eeuw zoals de leden van de familie Claeissens kwamen minimaal aan bod. Hiermee werd het heersende beeld dat Pourbus in die periode de enige Brugse kunstenaar van belang was, opnieuw bevestigd. De kans om een interesse in de kunst van de Brugse tweede helft van de zestiende eeuw bij het grote publiek te creëren, bleef uit.

In navolging van de tentoonstelling, hebben een aantal wetenschappers belangrijke stappen voorwaarts gedaan in het onderzoek naar deze vergeten Brugse meesters. Hun onderzoek lag aan de basis voor de tentoonstelling 'Pieter Pourbus en de vergeten meesters' die van 13 oktober 2017 tot 21 januari 2018 doorgaat in het Groeningemuseum.

Economische recessie in Brugge

Het verhaal van de economische recessie van Brugge, ingezet aan het einde van de vijftiende eeuw, is alom gekend. Naast de gespannen politieke situatie, die na de dood van Maria van Bourgondië in 1482 ontstaat, wordt de stad steeds moeilijker bereikbaar door het verzanden van het Zwin. Daarnaast leidt het protectionistische beleid van de gilden eerder tot het afweren van de internationale kooplieden dan tot het bespoedigen van de handel en trekken de (internationale) handelaren en masse weg. In de daaropvolgende eeuw leiden de pogingen tot het herstellen van de economie tot een steeds grotere verarming van de onderlaag van de bevolking. Het salaris van de werkmensen blijft decennialang constant, terwijl hun kosten wel hoger worden. Geschoolde vaklieden trekken weg, terwijl de ongeschoolde arbeiders in armoede achterblijven.

Brugge is in die tijd een stad met twee gezichten, want het contrast met de elite en de ge-goede middenklasse is groot. Hoewel de elite kleiner in aantal wordt, blijft zij beschikken over rijkdom en zijn zij op een hoog intellectueel niveau actief. Onder deze groepen bevinden zich opvallend veel humanisten waaronder Juan Luis Vives, Marcus Laurinus, Antoon Schoonhoven en Frans Goethals. Desiderius Erasmus noemt in een van zijn brieven Brugge zelfs het 'Athene van het Noorden'. Het is deze groep die kunstwerken blijft bestellen bij Pieter Pourbus, Marcus Gerards en de leden van de familie Claeissens. De opdrachtgever van de *Zeven wonderen van Brugge* door Pieter I Claeissens moet zich ook onder hen bevonden hebben. Zeven belangrijke gebouwen, gelegen tussen de ruïnes, geven uitdrukking aan de grootsheid van het verleden van de stad. Van links naar rechts zien we het Waterhuys, de Onze-Lieve-Vrouwekerk, de Waterhalle, het Belfort en op de tweede rij van links naar rechts, de Poortersloge, het huis met de Zeven Torens en tenslotte het Oosterlingenhuis. De manier van weergeven herinnert aan de perceptie van Rome in de late middeleeuwen: ondanks dat deze stad vervallen was geraakt, herinnerden de ruïnes aan de grootsheid van haar verleden. Op de voorgrond in een van de vervallen gebouwen op een eiland, zit een heremiet in humanistische kledij bij een vuurtje. Hij zondert zich in studie af van de mensen op het Marktplein, die o.a. rond kwakzalvers samenklitten.

Schilderkunst

In 1500 zijn in Brugge nog vele kunstenaars actief met klinkende namen zoals Gerard David en Jan Provoost. Tegen de tijd dat Pieter I Claeissens (1499/1500-1576) vrijmeester wordt in 1530, is de kunstmarkt drastisch veranderd. Wanneer hij zich in 1540 in het atelier aan de Oude Zak vestigt, zijn alle van de bovengenoemde kunstenaars overleden en bepalen Adriaen Isenbrandt, Ambrosius Benson en Lancelot Blondeel de markt.

De rol die Pieter I Claeissens binnen deze kunstmarkt opneemt, is lange tijd onduidelijk geweest. Mede omdat er geen coherent oeuvre kon worden samengesteld. Met het recente onderzoek dat er voor deze tentoonstelling is gebeurd, is hier voor het eerst meer inzicht in verkregen. Er waren een paar toeschrijvingen op basis van deductie zoals de twee luiken die in opdracht van Abt Antoine Wydoit werden gemaakt. James Weale vermeldde al de signatuur OPVS PETRI NICOLAI MORAVLI BRUGIS IN FLANDRIA IN PLATEA QUAE DICITUR DEN HOVDEN SACK ('Een werk van Petrus Nicolai Moraulus uit Brugge in Vlaanderen in de straat die wordt geheten de Oude Zak') die op vijf schilderijen voorkomt en bracht deze in verband met Pieter I Claeissens. Deze identificatie werd door sommigen niet geaccepteerd omdat de conservatieve stijl van deze Petri Nicolai voor hen moeilijk te verenigen was met de actieve periode van Pieter I Claeissens tussen

1530-1576. Men verwacht op dat moment een meer progressieve stijl van schilderen.

Didier Martens en Barbara Kiss wisten echter in 2003 het vraagstuk definitief te beslechten door de inschrijvingslijst en het memorieboek van het gilde van Beeldmakers en Zadelars te bestuderen. Er bleek maar één kunstenaar te zijn die in deze documenten vermeld wordt en die de naam Petri Nicolai gevoerd kon hebben en dat is Pieter I Claeissens.

4

De bestudering van vier van de vijf gesigneerde panelen (het vijfde schilderij is sinds 1951 zoek) in aanloop naar deze tentoonstelling, levert een coherent beeld op van de schilder- en compositiestijl van deze meester. Door onderzoek met infraroodreflectografie (IRR) van twee schilderijen kon daarnaast de ondertekening bestudeerd worden. Deze eerste tekening op het gepondeerde paneel, was niet bedoeld

om gezien te worden door de klant en door de hedendaagse toeschouwer, maar bleek in het geval van Pieter I zeer karakteristiek te zijn en kon zodoende de toeschrijving aan deze meester ondersteunen.

De expositie toont voor het eerst zijn nieuw samengestelde oeuvre. Onder de nieuwe attributies bevinden zich een aantal oude toeschrijvingen aan Ambrosius Benson, zoals bijvoorbeeld de *heilige Ursula*. Het oeuvre van Benson is grotendeels gebaseerd op reconstructie, want er zijn slechts twee gemonogrammeerde stukken bewaard gebleven (*Heilige Familie* in het Groeningemuseum en het *Antoniusaltaarstuk* in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel). De verwantschap in enkele stijlkenmerken en de daaruit volgende verwarring met het oeuvre van Pieter I geeft te denken. Is het mogelijk dat Claeissens in de periode dat

hij volleerd is, van circa 1520 tot zijn meesterschap in 1530, samenwerkt met Benson? Het zou in ieder geval het aandeel van Pieter I Claeissens op de Spaanse exportmarkt van kunstwerken kunnen verklaren, waar Benson de leidende kunstenaar is.

Pieter Pourbus

Kort nadat Pieter I naar de Oude Zak verhuist met zijn werkplaats, vestigt Pieter Pourbus zich vanuit Gouda (NL) in Brugge. Amper 20 jaar oud wordt hij waarschijnlijk door Lancelot Blondeel aangetrokken, wiens dochter Anna hij voor 1545 huwt. Blondeel moet in Pourbus de ideale opvolger van zijn bedrijf hebben gezien. Hoewel Blondeel Pourbus op vele vlakken helpt zich in Brugge te positioneren, wordt Pourbus zelf lid van het Sint Jorisdigilde van de kruisboogschutters. Dit lidmaatschap levert hem een rijk klantenbestand op waarvan hij zijn hele car-

rière profiteert. Het bestaat voornamelijk uit de gegoede middenklasse en lage adel; allemaal Brugse notabelen.

In samenwerking met zijn schoonvader schildert hij de *Zeven vreugden van Maria* en werkt hij mee aan het mausoleum voor Margaretha van Oostenrijk. Voor dit laatste werkt hij de cartons voor de glasramen uit en schildert hij de twee luiken van het altaarstuk, waarvan alleen de *Annunciatie* bewaard is gebleven. Dit schilderij kenmerkt zich door de hoogkwalitatieve uitvoering en prachtige stofuitdrukking. Het kunstwerk toont bij uitstek welk uitzonderlijk hoog niveau Pourbus kon leveren.

In hetzelfde jaar volgt ook de prestigieuze opdracht voor het *Laatste Oordeel*, dat in opdracht van het Brugse Vrije voor de Vierschaar in het Landhuis werd besteld. De ontwerp tekening bleef bewaard en toont hoe Pourbus de

compositie in de indrukwekkende gekleurde-grondtechniek vastlegde, wellicht om de opdrachtgever te overtuigen de opdracht aan hem te gunnen. Samen met de ondertekening, vastgelegd met IRR, en het schilderij zelf, ontstaat een fascinerend kijk in het werkproces van Pieter Pourbus. Door de tekening en ondertekening te vergelijken vallen wijzigingen in de compositie op. Zo verlaat Pourbus zijn voorbeeld van Michelangelo's *Laatste Oordeel* in de Sixtijnse kapel, door zijn engelen toch vleugels te geven, en laat hij de ruïnes achterwege. Ook corrigeert hij de armen van Christus zodat hij omhoog wijst naar de zaligen en naar beneden naar de verdoemden.

De meest opmerkelijke vondst in de ondertekening is een opschrift in de lucht van 19 woorden, geschreven in het Frans in humanistisch cursief. Dit soort teksten zijn zeer ongebruikelijk in de Brugse kunst en de stijl van het schrift, evenals het gebruik van het Frans. Dit wijst er wellicht op dat niet Pourbus dit opschrift aanbracht, maar een van zijn opdrachtgevers. Hieruit kan dus worden afgeleid dat zij het atelier bezochten om de voortgang te volgen en de ondertekening (en daarmee de definitieve compositie) goed te keuren.

In de jaren 1550 die volgen, produceert Pourbus belangrijke en hoogstaande werken, waaronder de *Van Belle-triptiek* en de *luiken voor de Edele Confrerie van het heilig Bloed*. Zijn capaciteiten als portrettist blijken verder uit de *portretten van Pieter Dominicle en Livina van der Beke* en het prachtige nieuw opgedoken *Portret van een onbekende vrouw*.

Werkplaats aan de Oude Zak

Pieter I Claeissens is de pater familias van een kunstenaarsfamilie bestaande uit zeven

kunstenaars in drie generaties, waarvan de eerste twee behandeld worden in de tentoonstelling. In de periode 1560-1576 werkt hij intensief samen met zijn zonen Gillis, Pieter II en Antonius in het atelier aan de Oude Zak. Antonius is de enige die de Claeissens werkplaats in de jaren 1560 enige tijd verlaat om samen te werken met Pourbus. De complexe werksituatie zorgt voor problemen in het toeschrijven van kunstwerken aan de verschillende leden. Zo is het *Drieluik van de familie Ontañeda-de Hertoghe* toegeschreven geweest aan Antonius en Pieter I, maar wijst het huidige onderzoek met IRR eerder in de richting van Pieter II of Gillis. De samenwerking van de vier familieleden maakt bovendien horizontale en verticale werkverdeling mogelijk.

Gillis Claeissens had tot zeer recent geen eigen toegeschreven oeuvre. Pas in 2008 konden vier schilderijen uit Budapest in verband gebracht worden met een contract (OCMW-archief) dat werd afgesloten tussen Claeys van de Kerkhove en Gillis. Zeer recent – in 2015 – kon de uitmuntende portretschilder de monogrammist G/E.C. die bekend was uit drie schilderijen, vereenzelvigd worden met Gillis. Deze vondst brengt een onbekend aspect van de Brugse schilderkunst onder onze aandacht, want Pieter Pourbus werd altijd als de enige portretkunstenaar van Brugge gezien. Terwijl Pourbus in zijn portretten humanistische principes volgt en de zitter steeds in een andere, actieve houding afbeeldt, legt Gillis zich veel meer toe op de suggestie van rijkdom in stofuitdrukking en juwelen. Zijn portretten vallen dan ook bij uitstek in de smaak van de adel en brengen hem zelfs tot het hof van Farnese en Albrecht en Isabella. Het portret van de jonge edelman toont bij uitstek deze kwaliteiten en is daarom gekozen als

campagnebeeld voor deze tentoonstelling. Alle gebroeders Claeissens vinden hun eigen niche in de markt. Pieter II maakt veelvuldig gebruik van composities uit de vroege zestiende eeuw, zoals zijn *Maria Magdalena* uit 1602. Als het lieflijke schilderijtje niet gedateerd en gesigneerd was geweest, was het ongetwijfeld op stilistische gronden een halve eeuw eerder gedateerd. Het schilderij kopieert immers een compositie van Isenbrant. Dit werkje toont aan dat er in Brugge aan het begin van de zeventiende eeuw nog altijd een markt is voor hoogkwalitatieve archaïsche composities die doen denken aan de periode van de Vlaamse primitieven.

Antonius Claeissens werkt nauw samen met zijn broer Pieter op bestuurlijk vlak. In het schildergilde wisselen ze elkaar na de dood van Pieter Pourbus bijna voortdurend af als deken en vinder. In de schilderkunst volgt Antonius

een andere koers. Zijn oeuvre valt uiteen in progressieve composities en iconografieën die soms wat onbeholpen zijn uitgevoerd en seriematige kleine schilderijen van middelmatige kwaliteit. Uit de eerst groep mag zeker het *Feestmaal van de Stadsfunctionarissen* uit 1574 niet onvermeld blijven.

Schildersdynastieën

De tentoonstelling vertelt het verhaal van twee schildersdynastieën. Want ook Pieter Pourbus' werkplaats wordt gekenmerkt door de samenwerking van verschillende familieleden uit verschillende generaties. Pieter neemt het stokje over van zijn schoonvader Lancelot Blondeel, en leidt zelf in de vroege jaren zestig zijn zoon Frans I op. Frans vervolgt zijn opleiding in Antwerpen en wordt door Karel van Mander de meest getalenteerde leerling van Frans Floris genoemd. Hij sterft echter al op 36-jarige leeftijd en zijn zoon Frans II wordt in 1580 naar

zijn opa in Brugge gestuurd. Pieter leidt ook hem op tot kunstenaar tot ook hij overlijdt in 1584. Zowel Frans I en Frans II tonen zich zeer bewust van de kunst van hun (groot)vader, maar geven er hun eigen wending aan. Het zijn dus de Brugse roots die hen internationale roem geven.

I.s.m. Museum Gouda waar van 20 februari tot 17 juni 2018 'Pieter Pourbus, meester-schilder uit Gouda' plaatsvindt.

8

MULTIMEDIA

Het vele wetenschappelijk onderzoek dat aan de tentoonstelling vooraf is gedaan wordt door middel van multimedia dichterbij de bezoeker gebracht. Van de *Van Belle-triptiek*, het *Laatste Oordeel* (beide Pieter Pourbus) en het *Kruisingsdrieluik* (Pieter I en Gillis Claeissens) zijn onder meer contracttekeningen, ontwerpen en infraroodopnames te bestuderen. De bezoeker kan deze documenten zelf op de schermen vergelijken met de kunstwerken. Zo is te zien welke veranderingen de werken nog hebben ondergaan tijdens het schilderproces en wordt toegelicht waarom deze veranderingen plaatsvonden.

Als afsluiter van de tentoonstelling kan de bezoeker aan de hand van Marcus Gerards kaart van Brugge de stad verkennen op een multitouchtafel. De belangrijke samenhang tussen de werken in de tentoonstelling en de geschiedenis van de stad Brugge worden zo boeiend duidelijk gemaakt.

EXTRA AANBOD

AUDIOGUIDE

Kostprijs: 2 euro

Talen: NL/FR/EN

Ook gratis downloadbaar via

www.xplorebruges.be

DE GROENE PLUIM

Oprachtenboekjes voor kinderen van 6 tot 12 jaar, begeleid door hun (groot)ouders.

Talen: NL/FR/EN

Ook beschikbaar voor scholen, eerste tot derde graad lager onderwijs

Gratis, op aanvraag via musea.reservatie@brugge.be

RONDLEIDINGEN IN DE TENTOONSTELLING

Kostprijs: 75 euro

Duur: ca. 1.30u

aantal deelnemers: max. 20

Talen: NL/FR/DE/EN

Reservatie: +32(0)50 44 46 46 of toerisme.reserveringen@brugge.be

STADSWANDELING MET GIDS

incl. bezoek aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk en het Brugse Vrije

Kostprijs: 100 euro

Duur: ca. 2u

Aantal deelnemers: max. 20

Talen: NL/FR/DE/EN

Reservatie: +32(0)50 44 46 46 of toerisme.reserveringen@brugge.be

STADSWANDELING MET APP XPLORE BRUGES

Download de app en wandel langs gebouwen, kunstenaarsateliers en kerken uit het 16de-eeuwse Brugge.

<https://www.xplorebruges.be>

Talen: NL/FR/DE/EN

LEZINGEN

Conservatie en nieuwe montage van het Brugse stadsplan van Marcus Gerards door Ann Peckstadt op 3 december

Schilders en rederijkers in het Brugge van omstreeks 1550 door Samuel Mareel op 21 januari

De lezingen vinden plaats in de Vriendenzaal van Musea Brugge, Dijver 12, telkens om 10.30 uur.

Prijs: € 5; gratis voor leden VSMB

Meer info: www.museabrugge.be

MAGIS

Nog altijd niet genoeg van de vergeten meesters?

<http://www.kaartenhuisbrugge.be/magis>

PUBLICATIES

Bij de tentoonstelling hoort een rijk geïllustreerde **catalogus**:

Vergeten meesters. Pieter Pourbus en de Brugse schilderkunst 1525-1625

Snoeck Publishers

€ 45

Hardback, 320p,

Beschikbaar in het Nederlands en het Engels

Anne van Oosterwijk (ed.)

Themanummer OKV: Pieter Pourbus en de vergeten meesters

€ 10

Beschikbaar in het Nederlands, Frans en Engels.

Te koop in Museumshops Groeningemuseum & Arentshof, Dijver 16, 8000 Brugge

AFBEELDINGEN IN HR

Afbeeldingen kunnen enkel voor promotionele doeleinden ten gunste van dit project gedownload worden op volgende link: <http://www.flickr.com/photos/museabrugge/sets/>. Gelieve de correcte credits te vermelden

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

25

26

26

1. tentoonstellingsaffiche
2. Lancelot Blondeel, De heilige Lucas schildert de Madonna, 1545, olieverf op paneel, Groeningemuseum, 0000.GR0018.I. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Hugo Maertens.
3. Antonius Claeissens, Feestmaal van de stadsfunctionarissen, 1574, olieverf op paneel, Groeningemuseum, 0000.GR0023.I. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Dominique Provoost.
4. Pieter Pourbus, Portret van Jan van Eyewerve, 1551, olieverf op paneel, Groeningemuseum, 0000.GR00108.I. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Hugo Maertens.
5. Pieter Pourbus, Portret van Jacquemyne Buuck, 1551, olieverf op paneel, Groeningemuseum, 0000.GR00109.I. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Hugo Maertens.
6. Pieter Pourbus, Laatste Oordeel, 1551, olieverf op paneel, Groeningemuseum, 0000.GR00110.I. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Hugo Maertens.
7. Pieter Pourbus, Laatste Oordeel, 1551, gekleurde grondtekening, pen in zwart, Providence, Rhode Island School of Design. © Rhode Island School of Design, Museum of Art, Providence: Erik Gould.
8. Pieter Pourbus, Annunciatie, 1552, olieverf op paneel, Gouda, Museum Gouda. © Museum Gouda / Tom Haartsen.
9. Pieter II Claeissens, Maria Magdalena, 1602, olieverf op paneel, privécollectie. © privécollectie.
10. Pieter Pourbus, Madonna met de heiligen Lukas en Eligius, 1551, pentekening met wassing, Pierpont Morgan Library, New York
11. Pieter I Claeissens, Madonna van Zeven Smarten, 1562, olieverf op paneel, privécollectie. © privécollectie.
12. Pieter Pourbus, Van Belle-triptiek, met de zeven smarten van Maria, (middenpaneel) 1556, olieverf op paneel, Brugge, Sint-Jakobskerk. © Matthias Desmet en Jan Termont.
13. Pieter Pourbus, Luiken van de Van Belle-triptiek, met de zeven smarten van Maria (buitenzijde). © Matthias Desmet en Jan Termont.
14. Pieter Pourbus, Portretluiken van de Edele Confrérie van het Heilig Bloed, (Rechterluik) 1556, olieverf op paneel, Brugge, Edele Confrérie van het Heilig Bloed. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Dominique Provoost.
15. Pieter Pourbus, Portretluiken van de Edele Confrérie van het Heilig Bloed, (Linkerluik) 1556, olieverf op paneel, Brugge, Edele Confrérie van het Heilig Bloed. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Dominique Provoost.
16. Pieter I Claeissens, Heilige Ursula, ca. 1560-70, olieverf op paneel, Oviedo, Museo de Bellas Artes de Asturias. © Museo de Bellas Artes de Asturias.
17. Pieter II of Gillis Claeissens, Triptiek van de familie de Ontañeda de Hertoghe, ca. 1570-76, olieverf op paneel, Brussel, Koninklijke musea voor Schone Kunsten van België. © Brussel, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten / foto: J. Geleyns – Ro scan.
18. Marcus Gerards, De Warachtighe Fabulen der Dieren, 1567, etsen, gedrukt op papier, 2012.GR00008.III. © Jan Termont & Dirk van der Borght, Brugge.
19. Gillis Claeissens, Portret van een onbekende edelman, ca. 1575, olieverf op paneel, Stockholm, Hallwylska Museet. © Hallwylska Museet, Stockholm.
20. Pieter Pourbus, Epitafportret van Zeger van Male en zijn familie, 1578, olieverf op paneel, 2017.GR00015.I-BL. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Dominique Provost.
21. Pieter I Claeissens, Mozes verbrijzelt de kroon van de farao, ca. 1560, olieverf op paneel, Toronto, Art Gallery of Ontario. © Art Gallery of Ontario, Toronto.
22. Pieter I Claeissens, Salamancatriptiek, ca. 1567, olieverf op paneel, 0000.GR01469.I. © Lukas – Art in Flanders VZW, foto Dominique Provost.
23. Gillis Claeissens, Portret van een onbekende edelvrouw, ca. 1575, olieverf op paneel, Stockholm, Hallwylska Museet. © Hallwylska Museet, Stockholm.
24. Pieter Pourbus, portretten van Pieter Dominclé en Livina Van der Beke, 15.., olieverf op paneel, Belfius Art Collection.
25. Gillis Claeissens, Portret van een onbekende vrouw, ca. 1575, olieverf op paneel, privécollectie. © privécollectie.
26. Frans II Pourbus, Portret van een 56-jarige man en zijn 54-jarige echtgenote, 1591, olieverf op paneel, privécollectie en San Francisco, Fine Arts Museums of San Francisco. © The Weiss Gallery / © Fine Arts Museums of San Francisco.

MET DE STEUN VAN

PRAKTISCHE INFO TENTOONSTELLING

Titel:	Pieter Pourbus en de vergeten meesters
Locatie:	Groeningemuseum, Dijver 12, 8000 Brugge
Data:	van 13 oktober 2017 t/m 21 januari 2018
Openingsuren:	van dinsdag tot zondag van 9.30 tot 17 uur.
Tickets:	€ 8 (26-64 j.) € 6 (>65 j. & 12-25 j.) [incl. permanente collectie] gratis voor kinderen t/m 11 jaar en inwoners van Brugge
Audioguide:	€ 2 beschikbaar in het NL/FR/EN Ook gratis downloadbaar via https://www.xplorebruges.be
Meer info:	www.museabrugge.be

MEER INFO

Afspraak kan geregeld worden via sarah.bauwens@brugge.be of t +32 50 44 87 08.

Persbezoek expo mogelijk op afspraak cf rubriek pers onder www.museabrugge.be.

De **persmap** kan ook online geraadpleegd worden en teksten kunnen overgenomen worden via www.museabrugge.be, rubriek 'pers'.

VERZOEK

Wij verzamelen alle mogelijke recensies betreffende onze musea en evenementen. Daarom vragen wij u een kopie van het door u gepubliceerde artikel, of een cd met de desbetreffende uitzending, op te sturen naar Sarah Bauwens, hoofd pers & communicatie Musea Brugge, Dijver 12, 8000 Brugge. U kunt de bestanden ook digitaal bezorgen (ftp of url doorgeven) t.a.v. sarah.bauwens@brugge.be

Met dank voor uw medewerking en belangstelling.

Vrienden Musea Brugge

danken hun bijzondere begunstigers

